

CONCLUSIONS SUBSEU

Ajuntament de Corbera de Llobregat

MATERNITAT I FEMINISME

10/3/2022

Sala polivalent de la Biblioteca
Municipal Can Baró
Corbera de Llobregat

AJUNTAMENT DE
CORBERA DE LLOBREGAT

COMISSIÓ DE TREBALL: MATERNITATS

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Maternitat i feminisme poden semblar experiències antagòniques, però en realitat haurien d'anar de la mà, ja que és des d'una perspectiva feminista que podem reivindicar el dret de les dones a decidir si ser mares o no i si ho volem ser, a desafiar el mandat patriarcal que ens imposen de la "mare perfecta". És des del feminisme que les mares reivindicuem poder decidir sobre el nostre cos, embaràs, part i lactància. Necessitem una maternitat feminista i un feminisme que abraçi la maternitat.

OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Tractar la maternitat des de la visió crítica del feminisme en totes les seves vessants: embaràs, infertilitat, part, violència obstètrica, dol gestacional, puerperi, criança, monomarentalitat, maternitat subrogada.

Analitzar l'ideal matern oscil·lant entre a mare abnegada i la superwoman (de la maternitat patriarcal a la maternitat neoliberal).

Reflexionar sobre el paper del feminisme per revelar-se contra el mandat patriarcal de la maternitat.

Recollir inquietuds i necessitats de les persones assistents per valorar polítiques locals públiques al respecte.

NOMBRE DE PERSONES QUE HAN PARTICIPAT

10 dones

CONCLUSIONS (principals idees i propostes)

Les conclusions de la subseu es van desenvolupar en quatre blocs:

1. Com entenem la maternitat. Quin és l'imaginari
2. Tres temes tabú o tres silencis al voltant de la maternitat
3. La culpa en la maternitat
4. Feminisme i maternitat

1. Com entenem la maternitat? Quin és l'imaginari?

La maternitat és un concepte construït socialment que ha estat en evolució constant.

A la prehistòria abans de l'aparició de l'agricultura la dona també era caçadora. La criança estava compartida pel grup. L'agricultura que representa un avanç en economia i supervivència. Li dóna estatus a la dona i genera una època que es considera matrilineal. Les famílies estan aglutinades per grups de llinatge femení, s'instaura la poligàmia i la poliàndria i el dret d'herència és femení.

Quan s'inicia el pasturatge, les dones són les encarregades de domesticar el ramat, mentre els homes surten a caçar per incrementar les possessions. L'inici del concepte de propietat privada determina aquesta etapa patriarcal. La criança es relega a les dones, passa a tenir un paper subordinat en relació al treball productiu.

En l'Edat mitjana el valor de les dones residia en la procreació. La maternitat atorga importància a la dona. L'esterilitat era una deshonra i un motiu de divorci.

Al renaixement, el pensament humanista, contempla que la dona embarassada s'havia de cuidar per protegir al fill. Al pare també li donen la responsabilitat de preocupar-se per la futura mare. També se li encarregarà d'atendre i educar als fills un cop hagin nascut. Es dins d'aquesta corrent humanista que s'incorpora la importància del vincle mare-fill i les mares comencen a alletar als propis fills.

Durant la revolució industrial es va començar a considerar que les dones treballessin fora de la llar "si fos necessari". Va haver-hi posicions científiques posicionades en contra del treball femení, parlant per exemple de problemes en els embarassos. Responsabilitzant en exclusiu a les dones de la maternitat.

Va ser el moviment feminista a partir dels anys 60 que intenta trencar les definicions tradicionals, afavorint l'autonomia de les dones.

Simone de Beauvoir ens explica que la maternitat es natural perquè la cultura patriarcal la va naturalitzar. I arriba a dir "que la maternitat és una tara que hauria de ser superada". Betty Friedan dins la seva mística de la feminitat denuncia la idealització i normalització que es fa del rol de la dona en termes d'autorealització a partir de la construcció de la dona com a mare, esposa, bondadosa i asexual; tot emmascarant la seva realitat que la porta a l'aïllament social, la manca d'expectatives de vida i d'autonomia. Amb una total submissió al patriarcat.

2. La culpa en la maternitat

La maternitat es un punt d'inflexió. Canvia la relació amb el teu cos, amb la teva parella, a la feina, amitats, amb l'entorn... i tens de sobte una personeta depenent de tu. Si les condicions de conciliació no acompanyen. Si apareix la càrrega mental. Poden aparèixer altres condicionants socials que generen culpa, com ara parir via cesària o no poder alletar a la criatura com hauries volgut fer. Apareix la culpa com a resultat d'una maternitat molt difícil de portar a terme en aquesta societat. Una societat que prèviament ha construït la maternitat com a nucli natural i fonamental de la identitat femenina. Prenen especial protagonisme el rol mare abnegada. Aquestes construccions dificulten l'experiència materna. On com a mare, facis el que facis estàs exposada a que et jutgin. Això es un grau de violència.

Entre dones mares hauria d'haver-hi més **sororitat**. Cadascuna materna amb uns condicionants, una motxilla, un nivell socioeconòmic... Hem de deixar espai perquè l'experiència de maternatge pugui ser individual alhora que col·lectiva.

En aquesta societat, encara ara, no pots dir mai que te'n peneixes de la maternitat. Hi ha qui va compartir que potser no t'expandeixes tota l'estona. Hi ha etapes que si te'n peneixes. Després fas el còmput total i val la pena.

3. Tres temes tabú o tres silencis al voltant de la maternitat

Es produeixen violències específiques entorn la maternitat: la violència en l'àmbit de treball (o no et donen la feina o t'acomoden), violència obstètrica (pràctiques que causen un dany físic o psicològic a la dona), etc. Tota víctima necessita reparació. Al no ser conscient que la violència obstètrica es violència de gènere es més difícil de reparar.

A nivell estatal vol incloure a la reforma de la llei estatal de l'avortament incloure la violència obstètrica, amb la oposició dels col·legis metges. Cal educar als professionals de salut, que com la resta de la societat s'han educat des de la mirada masculista.

Els drets de les dones als parts no estan garantits. Com a exemple s'exposa els percentatges de cesàries. Segons dades de l'INE a l'Estat Espanyol un 25% dels parts són cesàries, mentre que l'OMS recomana que haurien de ser entre un 10 i 15%. A Amèrica llatina aquest percentatge puja al 44,3%. I en la sanitat privada es un 67% superior a un hospital públic. El mateix passa amb les episiotomies, l'ús de l'Oxitocina sintètica, de la maniobra de Kristeller,...

A més d'aquesta violència hi ha tres temes tabú o tres silencis que s'haurien

1. Infertilitat. Un sector exposat al mercantilisme (cost de la In Vitro, de congelar òvuls, etc). Quin preu li posem a la maternitat? Hi ha privilegis de classe (excedències; metges/mútues, etc)?
2. Pèrdua gestacional. Dolor davant d'un projecte de vida i de futur. Socialment no es reconeix aquest fet (tindràs un altre, encara ets jove, ja se't passarà). Procés del part tot i la pèrdua. Dret a veure a la criatura, a acomiadar-te.
3. Post-part. Depressió post part. No s'anomena. No es reconeix.

4. Feminisme i maternitat

El feminisme amb la maternitat ha tingut una relació complicada. El patriarcat ens ha imposat a les mares el fet de poder ser mares biològiques. Tu com a dona has de ser mare. Això ens ho han imposat a les nostres mares, àvies, besàvies,... i a nosaltres amb menys mesura gràcies als feminismes dels anys 70 que es van lluitar per l'accés a mètodes anticonceptius, decidir sobre el nostre propi cos, etc. Encara avui si no ets mare se't pregunta

La revolució contraceptiva va afavorir a la separació de procreació i sexualitat. I de decidir si vols ser mare o no.

Durant els anys 70 les feministes que militen dins la teoria crítica lesbica per controlar el poder dels homes vers les dones patriarcal proposen accions que limitin l'heterosexualitat, el

matrimoni i la maternitat. Proposant comunitats sense homes, la no reproducció i el rebuig de relacions heterosexuales, promovent alhora programes d'estudis de les dones.

Als anys 80 l'ecofeminisme ressalta la feminitat com a font de poder, de transformació i de pau. Diferenciant la maternitat com institució i com experiència. Adrienne Rich defensa el cos de la dona, la nostra biologia, com un recurs, no com un destí.

En tot cas, i com a resum el feminisme ens ha de servir per reflexionar de manera crítica sobre les opcions de vida.

Avui el context és un altre, gràcies a les feministes que ens han precedit. Poder escollir si ser mare o no. Podem distingir el mandat de ser mare, l'ideal de la bona mare, i la mare maternal del que es l'experiència materna lliurement escollida, i com aquesta ha d'estar dotada de drets : a un part respectat, als permisos de maternitat més amplis, a que no et jutgin constantment, que no et discriminin a la feina. Aquests drets qui els ha de defensar? Sinó els defensa el feminisme qui ho farà?

S'ha de poder desconstruir el significat de la maternitat com a únic, significar-la de diverses maneres. Reconeixent els obstacles . S'ha de poder parlar més sovint de que els primers anys estan carregats de cansament, esgotament, i grans dificultats per harmonitzar el projecte de vida professional amb el que implica les funcions de cura de la maternitat. Una estratègia es permetre's "ser males mares", mares imperfectes, fal·libles, permetent-se així ser transgressores i sent conscients dels costos que pot tenir a la societat ser assenyalades, però també els guanys tant en autonomia com en les transformacions de les pràctiques. De vegades aquestes no són immediates i no les trobes pels canals tradicionals.

La maternitat era un mandat que pertanyia al patriarcat i a la dreta. Encara ara es present. La maternitat es un terreny en disputa amb el patriarcat, amb els sectors conservadors, amb la dreta,... si des de les esquerres, des dels feminismes no reivindicuem les maternitats, les deixem l'experiència materna i de les mares en mans d'unes persones que diuen defensar la maternitat, eliminant drets a l'avortament, a decidir sobre el nostre cos, et redueixen com a dones a mares, a cuidadores, a les tasques de la llar. Aquesta metralla es la que cal rebutjar. Per rebutjar cal plantejar una alternativa, i l'alternativa és en clau feminista i progressista. Que jo com a dona pugui decidir sobre el meu cos; que jo com a mare pugui decidir sobre el meu embaràs; el part, la lactància,... les esquerres s'ha de disputar les maternitats, sinó se'ns deixa orfes de referents. Això en part ha començat a canviar. La gran onada feminista 2018 (grans manifestacions) ha tret molts temes de l'armari: podem parlar de salut mental en clau femenina, de la sexualitat femenina, menstruació, maternitat,...

Es important col·locar en l'agenda del feminisme els drets de les mares i la maternitat. El feminisme s'han de treure els prejudicis sobre la maternitat, és un tema que els interpel·la perquè estem parlant de drets de dones (amb menys recursos socials i econòmics més possibilitats tenen per patir aquesta violència).

Es important que el feminisme incorpori la maternitat a l'agenda i que com a mares també ens posicionem com a feministes. En el meu cos, sóc jo qui mano.

Reconciliar-nos amb la nostra capacitat de parir, d'alletar, de gestar però sense idealitzar-ho.

Jo si vull parir, si vull gestar, si vull alletar, aquesta societat m'ha d'acompanyar. Però no es pot convertir en un nou essencialisme, es a dir jo tinc dificultats per alletar i no puc no em puc sentir malament; o vull un part natural m'han fet una cesària i m'han fet sentir malament.

Hem de tenir el dret a transitar aquestes experiències sense abús i sense violència.

La pandèmia han fet esclatar moltes coses. Les mares s'han quedat soles.

Hem de ser capaces d'anomenar les contradiccions d'un sistema d'organització de temps socials, familiars i laborals que no s'ajusten a la quotidianitat de les persones, les seves vivències i experiències.

Amb aquests casos "únics" si donem veu a cadascun d'ells veurem que no són excepció sinó més aviat una altra norma. Visibilitzar-los implica obrir a la pluralitat i diversitat. Reclamar drets de reconeixement i protecció. I trencar els esquemes rígids cal:

- Espais de trobada, d'intercanvi, reflexió, debat i de sororitat
- Treball amb les dones perquè "s'autoreconeguin", per trobar les resiliències i per treballar aquells punts encara pendents de transformar
- Escoltar les veus interiors- compartir-les amb grup- descobrir realitats compartides (pensaments, sentiments i situacions "no estàndards")
- Visibilitzar les diferents realitats. Les interseccionalitat de diferents eixos.
- Visibilitzar les necessitats. Quines poden ser? En l'àmbit productiu/ reproductiu/social/ de salut/...?

Referències bibliogràfiques:

Barrantes, K. y Cubero, M.F. (2014). La maternidad como un constructo social determinante en el rol de la feminidad. Wímb lu, Rev. *Electrónica de estudiantes Esc. de psicología*, Univ. de Costa Rica. 9(1): 29-42.

Del Olmo, C. (2013). *¿Dónde está mi tribu?*. Madrid: Clave intelectual.

Donath, O. (2016) *Madres arrepentidas: Una mirada radical a la maternidad y a sus falacias sociales*. Barcelona: Penguin Random House

Gimeno, B. (2018). *Lactancia materna: política e identidad*. Madrid: Cátedra

Lazarre, J. (2018). *El nudo materno*. Barcelona: Ed. Las Afueras.

Nanclares, S. (2017). *Quién quiere ser madre*. Madrid: Alfaguara

Rich, A. (2019). *Nacida de mujer*. Madrid: Traficantes de sueños.

Sánchez, N. (2016). La experiencia de la maternidad en mujeres feministas. *Nómadas*. Universidad central de Colombia (44) pp.255-267.

Vivas, E. (2019). *Mamà desobedient. Una mirada feminista a la maternitat*. Barcelona: Ara llibres.

